Rok IIIci Nr. 9. Kraków, dnia 26 Lipca. Rok 1875.

Wychodzi w Krakowie co tydzień przez czas pory zdrojowo-kąpielowéj.

Biuro Redakcyi i Administracyi W KRYNICY w c. k. Zakładzie Zdrojowym.

Prenumeratę miejscową przyjmuje Administracya „**Czasu**" w Krakowie, gdzie także dostać można pojedynczych Numerów „**Krynicy**."

KRYNICA

Tygodnik poświęcony ojczystym Zakładom zdrojowo-kąpielnym.

Redaktor

Dr MICHAŁ ZIELENIEWSKI

Lekarz Rządowy c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy.

Prenumerata wynosi

w Krakowie na miejscu 1 złr.
w Monarchii austryacko-węgierskiéj z przesyłką pocztową . . . . . 1 złr. 20 c.

Numer pojedynczy . . . — 6 „

Należytość za prenumeratę lub za umieszczenie ogłoszeń odsyłać należy **franco** do **Biura Administracyi**

SŁOWIAŃSKIE ŁAŹNIE,

KĄPIELE RZYMSKIE CZYLI WSCHODNIE,

tudzież

kąpiele mineralno-parowe

pod względem historycznym i balneoterapeutycznym

opisał

Dr. Zieleniewski.

(Ciąg dalszy).

Przyczyna wielkiego rozpowszechnienia łaźni parowych u postronnych, znajduje się nietylko w licznych i gorących zalecaniach tego rodzaju kąpieli, przez najpierwsze ówczesne powagi lekarskie; ale nadewszystko w skutku bliższego poznania zwyczajów wschodnich, jakie wojny krzyżowe z sobą do Europy przyniosły. Częste bowiem pielgrzymki krzyżowców do dzisiejszego Konstantynopola i dłuższy ich pobyt w Ziemi Świętéj, dawały im poznać i przyzwyczaić się do codziennie używanéj w krajach wschodnich kąpieli, zamieniając takową coraz bardziéj w potrzebę i zwyczaj domowy. Powracający do ojczyzny krzyżowcy, przynieśli ze sobą w domowe progi nietylko zwyczaj częstego kąpania, ale i nie rzadko przynosili z sobą niemiłego towarzysza t. j. *trąd*, *arabskim (Lepra)* zwany. Choroba ta jakkolwiek i wcześniéj nie rzadko w Europie sporadycznie pojawiająca się, obecnie wskutek spotęgowanego tłumnie przechodu krzyżowców na Wschód zagnieździła się, i nabrała znaczenia cierpienia nagminnego; z czego okazała się wszędzie konieczna potrzeba urządzania szpitali dla trędowatych *(Leprossaria)*. Już w XVtym wieku Kraków posiadał tego rodzaju instytucyę. Biskup bowiem Zbigniew Oleśnicki, ów filar pomnikowy w naszéj ojczyznie, około roku 1443 zachęciwszy obywateli Kazimierskich, był powodem do wystawienia kościoła i szpitala *świętego Leonarda na Kazimierzu*, z przeznaczeniem go dla trędowatych, którzy później do innego szpitala *(świętego Sebastyana)* przeniesieni zostali [1]). Zagęszczona ta niemoc ówcześnie między ludnością, zrodziła potrzebę drugiego dla tego rodzaju chorych w Krakowie szpitala, znajdującego się *na Kleparzu* pod imieniem *świętego Walentego* [2]). Rozszerzenie się przeto trądu wpłynęło przeważnie na zwyczaj częstego używania kąpieli. Ponieważ zaś kąpiele wodne poczytywano nietylko za nieskuteczne przeciw trądowi, ale nawet za szkodliwe; używanie zaś parowych łaźni uznawano powszechnie za środek ochronny a nawet za lekarstwo przeciw téj chorobie [3]); ztąd poszło znakomite rozpowszechnienie w tamtych wiekach łaźni parowych.

Słowianie, a za niemi Polacy nie pozostali w tyle za innemi ludami w używaniu łaźni parowéj. Owszem śmiało twierdzić możemy, iż użycie łaźni rozszerzyło się ze wschodniéj północy po Niemczech, gdyż łaźnie dawno już u Słowian były w zwyczaju, skoro Nestor [4]) mówiąc o *Apostole Jędrzeju*, idącym w świętéj missyi wzdłuż Dniepru, który dotarł do samego Nowogrodu, mając sposobność widzieć zwyczaje i obyczaje tutejszego ludu, a z niemi i łaźnie parowe, opisuje je tak dokładnie, jakbyśmy na nie własnemi oczyma patrzyli. Oto słowa tego kronikarza:

Diwno widiech zemliju sloweńsku, iduszczu mi siemo, widiech bany drewniany (Variant *w nichse peszczy kamienny) i peresngut ich welmi, i swekutsia i budut nazi; i oboljutsia mytelju i wozmut wienniki i nacznatsia chwostatysia, i tego sobie dobjut odwa wyleziut żywi suszczi. I wyszed oboljutsia wodoju studenoju i tako oshywut i tako tworiat po wsia dni.* (Knicha VII. d.) Co tak Schlözer tłumaczy:

Als ich hieher kam, sah ich etwas Wunderbares in dem slavonischen Lande. Ich sah hölzerne Bäder und darin steinerne Oefen, die sich scharf heitzten: in diese gehen sie, und ziehen sich ganz nackend aus. Dann begiessen sie sich mit lauem Wasser, und nehmen Ruten oder zarte Baumzweige, und fanden an sich damit zu peitschen, giessen indess Wasser auf die Steine und peitschen sich so gar, dass sie kaum lebendig herauskriechen. Beim Herausgehen begiessen sie sich mit kaltem Wasser, und so leben sie wieder auf, das tuhen sie alle Tage.

---

1) Głębocki J. Zakłady ku ulżeniu cierpieniom bliźnich w Krakowie 1852, s. 85.

2) Głębocki J.: *l. c. p. 87.*

3) Ryff: *Badenfahrt etc. Würzbury 1544, fol. 12.*
Theodorich de Chervia (żyjący 1205—1298) *Chirugia L. III. c. 55.*
Gilbertus Anglicanus *Compend. medic. Lugduni 1510. fol. 341, 342, 346, 347.*

4) Nestor: *Russische Annalen in ihrer Slavonischen Grund-Sprache verglichen, übersätzt und erklärt von* A. L. Schlözer. *Göttingen 1802 p. 94 et seq.*
Przekład polski Nestora posiadamy przez Kotkowskiego (Żytomierz 1862 r.)

(C. d. n.)

KRONIKA WIADOMOŚCI BIEŻĄCYCH

O ZDROJOWISKACH KRAJOWYCH.

Krynica. Dnia 15 b. m. w kaplicy tutejszego Zakładu wobec bardzo wielkiego udziału Publiczności, odprawionem zostało solenne nabożeństwo na intencyą powrotu do zdrowia Jego Excellencyi Pana Namiestnika Ag. Hr. Gołuchowskiego.

* * *

Krynica. C. k Dyrekcya lasów i domen zakładem Krynicy zarządzająca, za zezwoleniem Wys. Ministerstwa Rolnictwa, *nietylko powiększyła ilość bezpłatnie co rok udzielanych kąpieli w Krynicy,* z dawniejszej liczby *600 do 1000,* ale nadto dobrodziejstwo obdzielania kąpielami rozszerzyła i do *kąpiel borowinowych,* których odtąd *corocznie 100 bezpłatnie* rozdawać się będzie. Udzielanie bezpłatnych kąpieli nadal ma się odbywać w 3 okresach każdorocznej pory zdrojowej t. j. od 1 czerwca do 15 lipca — od 16 lipca do 15 sierpnia — tudzież od 16 sierpnia do 30 września. Osoby ubiegające się o bezpłatne kąpiele od 16 lipca do 15 sierpnia, winny udowodnić konieczność otrzymania tegoż dobrodziejstwa w owym okresie.

8 LISTA GOŚCI

przybyłych do c. k. Zakładu zdrojowego w Krynicy

od dnia 18 do dnia 24 Lipca 1875 r.

663.	Hoppen Marya, obyw. ze służącą ze Swaryszowa (pow. Dolina)	osób 2	przybył	17	Lipca	pod 3 różami.
664.	Kozłowska Stanis., obyw. z bratem z Korabliszcza (gub. Wołyń.)	„ 2	„	17	„	„ Cisem.
665.	Wardeński Aleksander, obyw. „ „ „	„ 1	„	17	„	„ „
666.	Paszkowska Józefina, obyw. z córką z Żytomierza	„ 2	„	17	„	„ „
667.	Spleszyński Józef, urzędnik z Warszawy	„ 1	„	17	„	„ Kurkiem.
668.	Rossowski Henryk, c. k. Podprukarator z N. Sącza	„ 1	„	17	„	„ Warszawą.
669.	Dołkowski Eustachy, obywatel ze Lwowa	„ 1	„	17	„	u Warnickiego.
670.	Ubysz Aleksander, urzędnik „ „ ze żoną	„ 2	„	17	„	pod Rybą.
671.	Batorska Marya, córka adw. ze siostrą z Kamieńca podol.	„ 2	„	17	„	pod Orłem.
672.	Dobiecka Natalia, obyw. z. z fam. i sług. z Łopuszna (Kr. pol.)	„ 6	„	17	„	„ Białą różą.
673.	Nigrin Marya, wdowa po radcy skarb. z córką ze Lwowa	„ 2	„	18	„	pod Zamkiem N. 21.
674.	Hacke Anna, żona kupca ze służącą z Tarnowa	„ 2	„	18	„	u Röslera.
675.	Dankowitz Chaje, żona kupca z Dembicy	„ 1	„	18	„	„ „
676.	Besen Basche, „ „ z Birczy	„ 1	„	18	„	„ „
677.	Spira Freide, żona rabina „ „ ze sługą	„ 2	„	18	„	„ „
678.	Zborowski Eugeniusz, c. k. Podprokurator ze Lwowa	„ 1	„	18	„	pod Gwiazdą.
679.	Kolber Sender, handlarz z Dukli	„ 1	„	18	„	u M. Keila.
680.	Rumpalski Kazimierz, aptekarz z Działoszyc	„ 1	„	18	„	pod 3ma Różami.
681.	Cenzer Marya, żona kupca z Krakowa	„ 1	„	18	„	u Schachtera.
682.	Kronengold Ryfka, żona kupca z Krakowa	„ 1	„	18	„	„ „
683.	Rabinowicz Freidel, „ „ ze sługą z Krakowa	„ 2	„	18	„	„ „
684.	Wysocka Marya, wdowa po kom. p. z córką i sł. z Rochatyna	„ 3	„	18	„	pod Pagatem.
685.	Langsam Golde, żona kupca z Liska	„ 1	„	18	„	u Röslera.
686.	Horowitz Scheindel „ „ z Nowego Sącza	„ 1	„	18	„	„ „
687.	Roth Hewe, żona kupca z Istrzysk (pow. Lwowski)	„ 1	„	18	„	„ „
688.	Wenig Freide , żona kupca „ „	„ 1	„	18	„	„ „
689.	Piekarska Julia, wł. dóbr ze Słonina (gub. Grodzieńska)	„ 1	„	18	„	pod Litwinką.
690.	Morze Sabina, wł. dóbr z córkami z Strachociny galic.	„ 3	„	18	„	„ Pogonią.
681.	Lögler Antoni, student ze Lwowa	„ 1	„	18	„	u Kamińskiego.
692.	Rzędowska Zofia, żona kupca z Działoszyc	„ 1	„	18	„	„ Fuksa Szkwarty.
693.	Kamieński Wład., kupiec z żoną z Berdyczowa (gub. Kijowska)	„ 2	„	19	„	„ Zamkiem Nr. 14.
694.	Tyszka Julian, adwokat z matką i siostrą z Warszawy	„ 3	„	20	„	„ Lwem.
695.	Dombrowska Aniela, żona urzędnika pryw. z Przeworska	„ 1	„	20	„	pod Pagatem.
696.	Kupfermann Malke, żona kupca z Tarnowa	„ 1	„	20	„	u Luftglasa.
697.	Birnbaum Rozalia, „ „ z Pilicy	„ 1	„	20	„	„ „
698.	Rosenthal Gittel, „ „ z Hentryna	„ 1	„	20	„	„ „
699.	Koppel Feige, „ „ z Kielc	„ 1	„	20	„	„ „
700.	Bill Aleksander, kelner z Krakowa	„ 1	„	20	„	pod Jarząbkiem.

701. Halberstam Aron, rabin z Nowego Sącza osób 1 przybyły d. 20 Lipca u Röslera.
702. Bocheńska Michalina, obyw. z córką i sługą z Wierzbicy galic. „ 3 „ 20 „ pod Jarząbkiem.
703. Holzer Izak, kelner z Nowego Rybia „ 1 „ 20 „ u Braunfelda.
704. Schnitzer Augusta, wł. real. z córką i sługą z Andrychowa „ 3 „ 20 „ pod Lwem.
705. Hönig Toni, żona złotnika z Nowego Sącza „ 1 „ 20 „ „ Potokiem Nr. 3.
706. Pakoszewska Wauda, wł. dóbr z Rachwałowic (Król. pol.) „ 1 „ 20 „ u Waśka Figla.
707. Wąsowicz Genowefa, żona urz. z córką ze Staszowa „ 2 „ 20 „ „ Preisika.
708. Denkerowa Sabina, obyw. ze służącą z Gogołowa „ 2 „ 20 „ pod Lwem.
709. Ratzenfeld Gule, żona kupca z Krakowa. „ 1 „ 20 „ „ Palmą.
710. Klinger Hene, „ „ „ „ 1 „ 20 „ „ „
711. Jakóbowicz Majer, przedsiębiorca z żoną z Tarnowa „ 1 „ 20 „ „ Gołębiami.
712. Kotelska Marya, żona urz. z familią z Piotrkowa „ 5 „ 20 „ „ Kurkiem.
713. Roszkowska Marya, obyw. z Warszawy „ 1 „ 20 „ „ Strzelcem.
714. Domańska Zofia, żona urz. asek. ogn. z familią z Rochatyna „ 3 „ 20 „ „ Opatrznością.
715. Suchodolski Edward, wł. d. z żoną i służ. ze Sosnowy (Kr. p.) „ 3 „ 20 „ „ Cisem.
716. Styczeń Helena, żona adwokata z Krakowa „ 1 „ 20 „ u A. Ziembińskiego.
717. Nebenzahl Saul, syn kupca z Nowego Sącza „ 1 „ 20 „ „ Krumholza.
718. Sadger Fani, żona kupca z Krakowa „ 1 „ 20 „ „ Kraków.
719. Birnbaum Itel, handlarka z Krakowa „ 1 „ 20 „ u Brauna.
720. Hirsch Gittel, kupcowa z Krakowa „ 1 „ 20 „ „ „
721. Rymańska Aniela, krawcowa z siostrą i H. Dąbrowską z Krakowa „ 3 „ 20 „ „ Krumholza.
722. Fiszel Efroim, przedsiębiorca z Warszawy „ 1 „ 20 „ u Schwarza.
723. Goldenhorn Izel, przedsiebiorca z Dubna „ 1 „ 20 „ „ Schwarza.
724. Rampf Ietty, kupcowa z Nowego Sącza „ 1 „ 20 „ pod Strzelcem.
725. Wechsler Helena, żona kupca z Komarna ze synem „ 2 „ 20 „ „ „
726. Maciejowski Henryk, obywatel z Warszawy „ 1 „ 21 „ „ Trąbką Nr. 18.
727. Krygowski Antoni, prof. gimnazyalny ze Lwowa „ 1 „ 21 „ „ Kosynierem.
728. Gogolewska Aleksandra, obywatelka ze Szyjki (Król. Polsk.) „ 1 „ 21 „ „ „
729. Waliczś Ryszard, c. ros. Rotmistrz sztabu jeneraln. z Mińska „ 1 „ 21 „ u Kamińskiego.
730. Gerszt Stanisław, Radca prokuratoryi z Warszawy z żoną „ 2 „ 21 „ pod Warszawą.
731. Bagińska Matylda, żona inżyniera z Warszawy „ 1 „ 21 „ „ „
732. Wyszyński Wiktor, przedsiebiorca bud. kolei z Ryta (Galic.) „ 1 „ 21 „ „ „
733. Piller Abraham, handlarz z Krakowa „ 1 „ 21 „ „ Palmą.
734. Ritter Abraham, faktor „ „ 1 „ 21 „ „ „
735. Landuber Estera, kupcowa z Radomska „ 1 „ 21 „ u Brauna.
736. Wulke Reisel, kupcowa z Rzeszowa „ 1 „ 21 „ „ „
737. Lorye Teofila, obywatelka z Zamościa „ 1 „ 21 „ „ Krumholza.
738. Nissenfeld Fani, „ z Krakowa „ 1 „ 21 „ „ „
739. Majdel Sare, żona kupca ze Staszowa (Król. Polsk) „ 1 „ 21 „ „ Luksa.
740. Warszawska Gittel, żona kupca ze Staszowa (Król. Polsk.) „ 1 „ 21 „ „ „
741. Tańska Helena obyw. z Lagezoniki (Król. Polsk.) z córką i służ. „ 3 „ 21 „ „ A. Ziembińskiego.
742. Horowitz Alter, rabin z Dembicy z żoną „ 2 „ 21 „ pod Palmą.
743. Rozenska Walerya, służąca z Nowego Sącza „ 1 „ 21 „ u A. Frenzla.
744. Weinberger Golde, właścicielka gruntu z Jastrzębki „ 1 „ 21 „ pod Palmą.
745. Wilner Henryka, żona jubilera z Brodów „ 1 „ 21 „ „ „
746. Bornstein Marya, propinatorka z Warszawy „ 1 „ 21 „ „ „
747. Zarański Stanisław, dyrektor biór w c. k. Sądzie wyższ. z Krakowa „ 1 „ 21 „ „ Gwiazdą.
748. Dawidowicz Leonora, żona kupca z Preszowa „ 1 „ 22 „ u Luksa.
749. Gregersen Pauline, żona przeds. kolei z Muszyny z famil. i guwern. „ 6 „ 22 „ pod Morskiem okiem.
750. Jung Natalia, obywatelka z Warszawy „ 1 „ 22 „ u M. Hütla.
751. Dajr Ryfka, żona kupca z Dembicy „ 1 „ 22 „ „ Kaila.
752. Kiwka Serel, „ „ „ ze sługą „ 2 „ 22 „ „ „
753. Hermanowicz Stefan, urzędnik senatu z Warszawy „ 1 „ 22 „ pod Szwajcarem.
754. Hr. Bnińska Stefania, obywatelka z Krakowa „ 1 „ 22 „ w Łazienkach.
755. Hr. Bnińska Marya, „ „ „ 1 „ 22 „ „ „
756. Kallojoni Jan, obywatel z Tomaszowa z córką Maryą Popów „ 2 „ 22 „ u Brachockiego.
757. Marecka Marya, żona kupca z Brodów „ 1 „ 22 „ pod Gwiazdą.
758. Czajkowski Walenty, c k. Sędzia powiat. z Budzanowa „ 1 „ 22 „ „ „
759. Gutter Józef, kelner z Rudzy „ 1 „ 22 „ u Rigdhaupta.
760. Schiffer Rachel, handlarka z Brzeska z córką „ 2 „ 22 „ „ Schanzera.
761. Wołkowiecka Elżbieta, wł. d. z Litwy z córką, Teresą Chapon i sł. „ 4 „ 22 „ „ Luksa.

762. Chodkiewiczowa Tekla, obywatelka z Dubna ze służącą	„	2	„	22	„	pod Ulanem.
763. Jabłonowski Wincenty, urzędnik z Kielc	„	1	„	22	„	u Maksa.
764. Moszkowicz Herman, kupiec z Tarnowa	„	1	„	22	„	pod Potokiem.
765. Grünfeld Maurycy, „ „	„	1	„	22	„	„ „
766. Henicz Aniela, obywatelka z Mogiły	„	1	„	22	„	„ Pogonią.
767. Porębska Aleksandra, nauczycielka ze Lwowa	„	1	„	22	„	„ „
768. Wróblewski Ignacy, emeryt naucz. z córką z Warszawy.	„	2	„	22	„	u Maksa.
769. Aleksandrowicz Freide, żona kupca z Dobromila	„	1	„	22	„	pod Palmą.
770. Derszewicz Marya, trafikantka z Limanowy	„	1	„	22	„	„ „
771. Bett Anna, żona kupca z Krakowa	„	1	„	22	„	„ „
772. Landau Mirl, szpekulantka z Tarnowa	„	1	„	22	„	„ „
773. Lipschitz Malke, wyrobnica z Tarnowa	„	1	„	22	„	„ „
774. Frommer Hinde, „ z Krakowa	„	1	„	22	„	„ „
775. Lion Ascher, spekulant z Tarnowa	„	1	„	22	„	„ „
776. Schenkel Abracham, kupiec z Tarnowa	„	1	„	22	„	„ „
777. Engel Józef, syn kupca z Tarnowa	„	1	„	22	„	„ „

Razem rodzin 118 czyli 174 osób.
Pozostało z poprzedniej listy rodzin 662 czyli 1219 osób.
Przybyło do 23 Lipca 1875 r. „ 118 „ 174 „
Od otwarcia zakładu było razem 777 „ 1393 „

Odjechali z Zakładu do dnia 23 Lipca 1875 r.:

7. Dr. Wołk Edward z Mohylewa, mieszkający pod Zamkiem Nr. 14, odjechał 17 Lipca 1875.
8. Turowicki Wincenty z Podola, „ „ Trąbką Nr. 12 i 13, „ 19 „ „
9. Nicora Katarzyna z Muszyny „ „ Orłem „ 10, „ 17 „ „
10. Zucker Gustaw z Chorosznicy „ „ Trąbką „ 18, „ 20 „ „
11. Żurowska Cecylia z Podolą, mieszkająca pod Orłem Nr. 1, 2 i 3, tudzież w Łazienkach Nr. 7, odjechała 22 lipca 1875.
12. Kulawska Helena z Wiśnicza, „ „ Szwajcarem Nr. 12, „ 22 „ „

Krynica, dnia 17 Lipca 1875. ***Lösch,*** polit. Inspektor zdrojowy.

Główny Redaktor Dr. *Michał Zieleniewski.* Redaktor odpowiedzialny *Józef Łakociński.*

W drukarni L. Paszkowskiego. Nakładem c. k. Zakładu Zdrojowego w Krynicy. Rządzca drukarni *Józef Łakociński.*